

Mesemorzsák

Soós Éva: *Csalogató*

NAGY CSILLA

Soós Éva *Csalogató* című, a legkisebbeknek szóló gyerekverskötete kiváló bizonyítéka annak, hogy a Weöres Sándor-féle gyermeklíra hagyománya autentikusan jelen van a mai magyar gyerekirodalomban. Soós Éva játékos, humoros versnyelve és szerethető, esendő figurái (a fehér láma, aki bálba készül, a tíz bogárka, aki házat épít, vagy a „cérnafogta füles gomb”, akit „az öreg kakas zabnak néz”) egy olyan (Gazdag Erzsébet *Meseboltját* is idéző) világba kalauzolják az olvasót (illetve a kötet célközönségét tekintve: a hallgatóságot), amelynek lényege a vers, az irodalom spontán élvezete.

A szövegek gyakran konkrét, életszerű szituációt jelenítenek meg, amelynek részese vagy megfigyelője a gyerek-olvasó: a természeti és a tárgyi világ, amely a sorok között felbukkan, illeszkedik a kisiskolás és óvodáskorú gyerekek világához, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek, a háziállatok és az állatkert lakói, a gombok, könyvek, rajzlapok mind-mind olyan motívumok, amelyek számukra a hétköznapi élet részét képezik. Soós Éva antropomorfizált állatfiguráin vagy természeti jelenségein, életre keltett, animált tárgyain keresztül történeteket, ha úgy tetszik, sorsokat beszél el, amelyek egy része kiegyensúlyozott, megoldott szituációról ad hírt (*A nyéki pék kenyere*), más részük azonban a hős kiszolgáltatottságát helyezi a fókuszba (*Mese a hóemberről*). Bármilyen történetről legyen is szó, a versek beszélője nem értékeli, nem magyaráz – az értelmezést az olvasójára bízta. Soós Éva felfogásában a gyerekvers dinamikus és dialogikus műfaj, amely teret ad a felnőtt és a gyerek közös tevékenységének: a kötetben szereplő párbeszéd formájú mondókák, a tréfás kérdés-felelet szerkezetű, a találós kérdések retorikáját idéző költemények (pl. *Csalogató*, *Felelgetős mondóka*) egyaránt az aktív befogadói tevékenységet segítik elő. Különösen szép példája ennek a *Rajzoló vers*, a közösen rajzolt kép jelen idejű leírása. A vers egyedisége és szerkezeti összetettsége abban rejlik, hogy nemcsak az életre keltett rajz motívumát gondolja újra (lásd Zelk Zoltán *Ákombákom* című versét), hanem a vers szövegét is variábilissá, újraírhatóvá teszi – a

gyereket szó szerint bevonja a versalkotásba, hiszen a versírás folyamatát ebben az esetben a közösen rajzolt kép, a gyermeki vizuális fantázia befolyásolja: „Van víz a kútban, / Van a kútnak kereke, / De vödöröske is kellene, / A kút kávján!... te sem látod? / Én sem látom... / Akkor gyorsan megrajzolom.” (33-34.) A kötet versei azonban a felnőtt olvasó számára is egyfajta otthonosság-érzetet hordoznak. Ennek oka részben az, hogy a versek valóban megidézik a fent említett szerzőket, beszédmódokat (amelyeken jelen recenzió szerzője is szocializálódott), másrészt Soós Éva szövegei termékenyen használják fel, gondolják újra a folklór, a népmesék motívumait is. A *Képek...* című, a ráolvasásokra, varázsmesékre emlékeztető szöveg megszólítottja tulajdonképpen „a legkisebb fiú” alteregójának tekinthető, hiszen a népmesék hőseinek tulajdonságait hordozza, részese mindannak a tapasztalatnak, amit a sárkányölő, táltost szelídítő, égi paszulyra kúszó kiválasztottak átéltek: „Repültél a griffmadárral, / Küzdöttél hét sárkánnyal, / Kézenfogtad az óriást, / Éjjel törpe adott szállást.” (24.)

A *Csalogató* verseire jellemző, hogy a forma (a hangzás és a vizuális megjelenés) ugyanolyan jelentőséggel bír, mint a tartalom. A zeneiség, a rím, a ritmika játékos megoldásai, valamint az egyszerű, párhuzamos mondat- és strófaszerkezetek, a köznapi szókincs, a nyelv erőteljes vizualitása egyaránt elősegítik, hogy az óvodás és kisiskolás gyerekek könnyen memorizálják a verseket. Ám ahhoz, hogy a fenti eredményekkel szembesülhessen az olvasó, első lépésben magával a könyvtárggyal kell kapcsolatba kerülnie. A *Csalogató* verseihez Soós Ádám Levente készített finom, érzékeny illusztrációkat, amelyek harmonikusan illeszkednek Soós Éva beszédmódjához, illetve a világhoz, amit teremt. Időnként kimerevíti a vers egy-egy mozzanatát (a *Csóka a fenyőfán* esetében az utolsó mondat eseményeit vizualizálja), más esetben pedig tovább gondolja, grafikus eszközökkel interpretálja a szöveget. A legérdekesebb kép-szöveg sorozat a *Párbeszéd*, ahol az állatok verbálisan nem felfejthető dialógusához („Kutykurutty? – kérdezte egy béka. / Kutykurutty. – felelt rá egy másik. / Így beszélgettek késő délutánig.” [11.]) sajátos, humoros értelmezést ad a megrajzolt békák, baglyok, egerek, macskák, medvék arckifejezése, testtartása (11-15.).

„Láttál olyan könyvet, / Melyből mese röpött / Ágyad fölé [...]?” (*Képek...*, 24.) Soós Éva verseskötete ilyen könyv: legmegkapóbb tulajdonsága az, hogy (számos hasonló, a kicsiknek szóló kiadvánnyal ellentétben) nem akar didaktikus lenni, nincs másodlagos, rejtett pedagógiai szándéka. Egyszerűen a cselekmény, a hangzás, a versmondás és az ötletes, humoros illusztrációk örömét nyújtja: a *Csalogató* mesemorzsáit bárki felcsipegetheti, hiszen az irodalom szeretete és befogadása bizony nem korhoz kötött.

(Miskolc, Magánkiadás, 2009)